

**ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК
„КРСТЕ МИСИРКОВ“**

Јазикот наш денешен кн. 21

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ ОД НАУЧНИОТ СОБИР
СОВРЕМЕНИТЕ ЛИНГВИСТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА ВО
МАКЕДОНИСТИКАТА**

**ПРИДОНЕСОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ ЛИНГВИСТИ ВО
СТАБИЛИЗАЦИЈАТА И ВО СТАНДАРДИЗАЦИЈАТА НА
ЈАЗИЧНАТА НОРМА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК**

одржан на 11-12 мај 2011 година

Скопје, 2012

Редакциски одбор:

д-р Снежана Велковска
д-р Снежана Веновска-Анѓевска
д-р Олгица Додевска-Михајловска
м-р Катина Топлиска-Евроска
м-р Фани Стефановска-Ристеска

CIP - Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје
811.163.3(062)

СОВРЕМЕНИТЕ лингвистички истражувања во македонистиката;
Придонесот на македонските лингвисти во стабилизацијата и во
стандардизацијата на јазичната норма на македонскиот јазик :
зборник на трудови од научниот собор одржан на 11-12 мај 2011 /
[редакциски одбор Снежана Велковска... и др.]. - Скопје : Институт
за македонски јазик „Крсте Мисирков“, 2012. - [175] стр.; 24 см -
(Единица во чест на Благоја Корубин „Јазикот наш денешен“ : кн. 21)

Фусотата кон трудовите. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-220-018-7

а) Македонски јазик - Собори
COBISS.MK-ID 91167498

Содржина

<i>Снежана ВЕЛКОВСКА</i> 90 ГОДИНИ ОД РАГАЊЕТО НА БЛАГОЈА КОРУБИН	9
<i>Олгица ДОДЕВСКА-МИХАЛОВСКА</i> РЕЧНИКОТ НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК – ЗНАЧАЈНА ПРИДОВИВКА НА МАКЕДОНСКАТА НАУЧНА МИСЛА	17
<i>Живко ЦВЕТКОВСКИ</i> СТАРО-НОВИ ПРОБЛЕМИ НА КОНГРУЕНЦИЈАТА	23
<i>Еленка СТОЕВСКА-ДЕНЧОВА</i> КОН ЕТНОЛИНГВИСТИЧКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ВО МАКЕДОНИЈА	29
<i>Димитар ПАНДЕВ</i> МАКЕДОНСКАТА ВАРИЈАНТА НА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИОТ ЈАЗИК	41
<i>Јаворка МАРИНКОВИЌ, Драѓана МАРИНКОВИЌ</i> САВРЕМЕНИ СТАТУС ИДИОМА УРБАНИХ СРЕДИНА У ЈУЖНОСЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА	51
<i>Мери МОМИРОВСКА</i> ОНОМАСТИКАТА И СТАНДАРДИЗАЦИЈАТА	59
<i>Лидија ТАНТУРОВСКА</i> РЕЧНИКОТ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК СО СРПСКОХРВАТСКИ ТОЛКУВАЊА – ОСНОВА ЗА СПЕЦИЈАЛИЗИРАНИ РЕЧНИЦИ	67
<i>Марија ЛЕОНТИК</i> ПРИДОНЕСОТ НА ОЛИВЕРА ЈАШАР–НАСТЕВА ВО ЗБОГАТУВАЊЕТО, СТАБИЛИЗАЦИЈАТА И СТАНДАРДИЗАЦИЈАТА НА ТУРСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	77
<i>Лиљана МАКАРИЈОСКА, Бисера ПАВЛЕСКА</i> ЗА УПОТРЕБАТА НА РЕЛИГИСКАТА ЛЕКСИКА ДЕНЕС	87
<i>Мирјана Т. РУСЕВСКА</i> УЛОГАТА НА СОВЕТНИКОТ ВО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТ ВО ОБРАЗОВАНИЕТО	101
	265

ПРИДОНЕСОТ НА ОЛИВЕРА ЈАШАР – НАСТЕВА ВО ЗБОГАТУВАЊЕТО, СТАБИЛИЗАЦИЈАТА И СТАНДАРДИЗАЦИЈАТА НА ТУРСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Марија Леонтиќ

Апстракт: Многу малку лингвисти во Македонија имаат толку многу трудови воедно во две области, во областа на македонскиот и на турскиот јазик. Оливера Јашар – Настева со целокупната своја работа е еден од тие ретки лингвисти. Исто така, таа има и многу компаративни трудови. Но нејзините најважни трудови се за турските лексички заемки кои квантитативно и квалитативно го збогатиле македонскиот јазик и кои во голем дел се употребуваат денес во различни области. Оливера Јашар – Настева во текот на целиот свој живот ги проучуваше турските лексички заемки во нестандартната и во стандардната лексика и го збогатуваше македонскиот јазик со нив. Меѓутоа, нејзината работа влијаеше и на стабилизацијата и на стандардизацијата на турските лексички заемки во македонскиот јазик. Сите лексиколошки трудови што таа ги редактирала или раководела се беспрекорни и денес се најсигурни извори во однос на турските лексички заемки во македонскиот јазик.

Клучни зборови: *Оливера Јашар – Настева, македонски јазик, турски јазик, турски лексички заемки*

OLIVERA YASAR NASTEVA`S CONTRIBUTION TO ENRICHMENT, STABILIZATION AND STANDARDIZATION WITH REGARD TO THE TURKISH LEXICAL BORROWINGS IN MACEDONIAN LANGUAGE

Abstract: There are very few linguists in Macedonia which have a lot of works in both field, in the area of Macedonian language and in the area of Turkish language. Olivera Yasar - Nasteva with all her work is one of those rare linguists. Moreover she has a lot of comparing works. But her most important works are those of about Turkish lexical borrowings which have enriched the Macedonian language both in quantity and in quality and of which a large part is used today in different fields. Olivera Yasar – Nasteva during all her life researched these Turkish lexical borrowings in the non-standard and in the standard lexis and enriched the Macedonian language with them. However her works also affected the stabilization and the standardization with regard to the Turkish lexical borrowings in Macedonian language. All lexical works which were edited or managed by her are impeccable and today are the most reliable source with regard to the Turkish lexical borrowings in Macedonian language.

Key words: *Olivera Yasar – Nasteva, Macedonian language, Turkish language, Turkish lexical borrowings*

1. Вовед

Многу лингвисти во првите децении од развојот на факултетите во Македонија, поради недостиг на кадар беа должни паралелно да дејствуваат во повеќе области. Еден од овие лингвисти е и Оливера Јашар-Настева, која целиот свој работен век го помина во проучувањето и достоинственото презентирање во земјава и во странство на македонскиот и на турскиот јазик и култура, нивните взаемни контакти, влијанија и интерференции. Како резултат на познавањето на македонскиот и на турскиот јазик објави бројни трудови кои се однесуваат на обата јазика, но и на нивното место во балкански контекст.

Од денешен аспект, најважните трудови на Оливера Јашар-Настева се за турските лексички заемки кои квантитативно и квалитативно го збогатиле македонскиот јазик и кои во голем дел се употребуваат денес во различни области. Оливера Јашар – Настева во текот на целиот нејзин живот ги проучуваше овие турски лексички заемки во нестандардната и во стандардната лексика и го збогатуваше македонскиот јазик со нив. Меѓутоа нејзината работа влијаеше и на стабилизацијата и на стандардизацијата на турските лексички заемки во македонскиот јазик. Сите нејзини авторски трудови или лексиколошки трудови што таа ги редактирала или раководела се беспрекорни и денес се најсигурни извори во однос на турските лексички заемки во македонскиот јазик.

2. Животот и делото на Оливера Јашар-Настева

Оливера Јашар-Настева е родена на 25 ноември 1922 година во Белград. Основното и средното образование го завршила во Скопје, а матурирала во Белград. Студиите ги започнала во Белград, а дипломирала во 1949 година на Групата за француски јазик и литература при Филозофскиот факултет на Универзитетот „Кирил и Методиј“. Во текот на студиите и по дипломирањето работела како професор по француски и по македонски јазик во средното образование. Во 1959 година се вработила како асистент по предметот Историја на македонскиот јазик на Катедрата за јужнословенски и балкански јазици при Филозофскиот факултет на Универзитетот „Кирил и Методиј“. Во 1962 година на истиот факултет ја одбрала својата докторска дисертација под наслов „Турските лексички елементи во македонскиот јазик“. По одбраната на докторската дисертација почнала да работи како професор, во 1969 година била избрана за вонреден професор, во 1975 година за редовен професор по истиот предмет, а во 1981 година за редовен професор по предметот Општа лингвистика. Покрај наставно-образовната и научноистражувачката дејност, Оливера Јашар-Настева се залагала и за оформување на катедрите за турски и албански јазик.¹ Поради балканистичката определба, таа била ангажирана да предава на

¹ Димитар Пандев овој период на Оливера Јашар-Настева суштински го има опишано: „...Универзитетскиот ангажман на Настева се совпаѓа токму со периодот на зацврстувањето на македонистиката на Катедрата за македонски јазик и јужнословенски јазици и на постапно оформување на нови катедри на тогашниот

Катедрата за македонски јазик и јужнословенски јазици, на Катедрата за турски јазик и литература, на која била и нејзин прв раководител, и на Катедрата за албански јазик и литература. Паралелно со овие активности, го презентирала македонскиот и турскиот јазик, пред сè во балкански контекст, во земјава и во странство.

Ако добро се анализира библиографијата на трудовите на академик Оливера Јашар-Настева може да се согледа дека лексикологијата, а пред сè турските лексички елементи се доминантни во нејзините научни трудови и дека темата на докторската дисертација доживотно ја надоградувала, усовршувала и применувала во разновидни области и кај разновидни автори. Доказ за тоа се околу половина од нејзините 136 научни трудови-студии што директно или индиректно ги обработуваат турцизмите во рамките на македонскиот јазик и литература или во балкански контекст, двете нејзини објавени монографии под наслов „Турските лексички елементи во македонскиот јазик“ и „Турски елементи во јазикот и стилот на македонската народна поезија“ директно се поврзани со турцизмите, а во третата монографија под наслов „Македонски текстови 10-20 век“ што ја работела заедно со Блаже Конески може да се следи застапеноста и на турцизмите во овие текстови според вековите.

Иако докторската дисертација на Оливера Јашар-Настева под наслов „Турските лексички елементи во македонскиот јазик“ беше одбранета во 1962 година, таа беше објавена по триесет и девет години, во 2001 година, речиси година и половина по нејзината смрт (2000 година), со залагање на редакторот д-р Олга Иванова.² Постојните копии на докторската дисертација пишувани на машина за пишување со децении се користеа од многу домашни и странски лингвисти.³ Но, по објавувањето, ова дело стана

Филозофски факултет со програми кои во одредена мера претходно се предавале на Катедрата за јужнословенски и балкански јазици. Во тој поглед, основен е токму придонесот на Оливера Јашар – Настева во оформувањето на катедрите за албански и за турски јазик, како и осмислувањето и продлабочувањето на балканистичките проучувања на Катедрата за македонски јазик, прво во рамките на постдипломските студии (од 1971), а потоа и во редовните студии (од 1977)...“ Види: (2000). *Споменица посветена на Оливера Јашар-Настева, редовен член на Македонската академија на науките и уметностите*. МАНУ – Скопје, 15-16. Оливера Јашар – Настева како иницијатор за основање и за основач на Групата за турски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ се спомнува и во Монографиите на истиот факултет. Види: (1996). *Монографија, 50 години Филолошки факултет 1946-1996*. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, 39; (2006). *Монографија, 60 години Филолошки факултет „Блаже Конески“ 1946-2006*. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, 43.

² Според мене не случајно академик Оливера Јашар-Настева, кога била тешко болна и сфатила дека не ќе може интензивно да работи на објавувањето на ова дело, редакторската работа до конечното објавување на трудот ѝ ја доверила на Олга Иванова, која многу ја почитувала како колешка и пријателка, но пред сè верувала во нејзината педантна работа до совршенство.

³ Примерок од докторската дисертација „Турските лексички елементи во македонскиот јазик“ се наоѓа во Народната и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“. И јас по дипломирањето ја фотокопирив оваа докторска дисертација и учев од неа за турцизмите. Верувам дека бројни странски лингвисти што се

достапно за поширок круг читатели и пробуди голем интерес. Со тоа уште еднаш се потврди вистината дека факторот време не влијае на квалитетот на добро подготвените научни трудови.⁴

Со своите богати и бројни примери и со своите аргументирани научни ставови во научните трудови-студии и во двете монографии, од една страна со турцизми го збогатувала лексичкиот фонд на македонскиот јазик, а од друга страна влијаела на нивната стандардизација. Не е случајно што Димитар Пандев, на 11 јануари 2000 година, во говорот на комеморативната седница по повод смртта на Оливера Јашар-Настева го рече следново: „...Оливера Јашар-Настева им припаѓа на оние лингвисти кои во науката влегуваат на голема врата со солидна научна елаборација и јасно оформени научни погледи и ставови, и кои постојано ги продлабочуваат своите научни сознанија со респект спрема резултатите на своите претходници и со обмислен увид во достигнувањата на современата наука за јазикот...“⁵ Токму поради овие квалитети таа е избрана за дописен член на Македонската академија на науките и уметностите на 14 мај 1979 година, а за редовен член на 21 ноември 1983 година. Во 1979 година е избрана и за член во „Турк Дил

интересирана за турцизмите на ист начин се сретнуваа со ова дело и го носеа во странство. Неколку глави од оваа докторска дисертација се објавени во реномирани лингвистички списанија во Македонија и со децении се користеа при обработување на турцизмите.

⁴ По објавувањето на „Турските лексички елементи во македонскиот јазик“ бројни лингвисти изнесоа свое мислење за оваа книга. Речиси сите дојдоа до истиот заклучок до кој дошле Лидија Ѓоргиевска Тантуровска и Убавка Гајдова. Лидија Ѓоргиевска Тантуровска во својот приказ го напишала следново: „...Несомнено дека монографијата *Турските лексички елементи во македонскиот јазик* од акад. Оливера Јашар-Настева има голема научна вредност. Меѓутоа, особено треба да се истакне фактот дека оваа книга може да ја земе и обичниот читател и без некоја тешкотија да навлезе во некои од тајните на македонскиот јазик, за што е заслужен богатиот илустративен материјал при научната анализа. На крајот, во чест на делото што акад. Јашар-Настева ѝ го посвети на македонистиката, ќе го напишам следново: „Değerli kitap kıymetini kaybetmez“. Види: Тантуровска Ѓоргиевска Лидија. (2002). Добрата книга не губи вредност (Оливера Јашар Настева, Турските лексички елементи во македонскиот јазик). *Македонски јазик*, LIII (1), 139. Убавка Гајдова во својот приказ вели: „...Сепак кога ќе се разгледа *Индексот на турцизмите*, кој опфаќа околу 3500 нумерирани турцизми обработувани во различни поглавја од оваа книга, ќе се констатира дека голем број од турцизмите имаат сè уште жива употреба во народниот и во разговорниот јазик, а дел се вкорениле длабоко во македонскиот лексички фонд и се чувствуваат како составен дел на македонската лексика. Токму затоа, уверени сме дека објавувањето на монографијата *Турските лексички елементи во македонскиот јазик* од акад. Оливера Јашар-Настева ќе им овозможи не само на лингвистите туку и на поширокиот круг читатели да задоволат голем дел од својот интерес за оваа проблематика. Овде ќе можат да најдат одговори на повеќе свои прашања и секако, уште многу други интересни податоци за тоа колку и како турскиот јазик влијаел врз оформувањето на современиот македонски јазик, особено на неговиот лексички фонд.“ Види: Гајдова, Убавка. (2001). Што има ново-ветво (Ne Var Eski Yeni) во македонската лингвистичка литература – Турските лексички елементи во македонскиот јазик од акад. Оливера Јашар – Настева. *Литературен збор*, XLVIII (3-4), 129-130

⁵ (2000). *Споменица посветена на Оливера Јашар-Настева, редовен член на Македонската академија на науките и уметностите*. МАНУ – Скопје, 20-21

Курумму“ (Türk Dil Kurumu), што е највисока институција во областа на лингвистиката и турскиот јазик во Р. Турција. При ова сакам да истакнам дека таа досега е единствен лингвист од Македонија што била избрана за член во „Турк Дил Курумму“.

Оливера Јашар-Настева почина на 9 јануари 2000 година во Скопје.

3. Влијанието на делата и на дејноста на Оливера Јашар-Настева во збогатувањето, стабилизацијата и стандардизацијата на турските лексички елементи во македонскиот јазик

Оливера Јашар-Настева со својата лингвистичка компетенција е една од највлијателните лингвисти на овие простори. Нејзиното влијание во поглед на збогатувањето, стабилизацијата и стандардизацијата на турските лексички елементи во македонскиот јазик може да се разгледа од два аспекта:

-од аспект на влијанието на нејзините дела

-од аспект на влијанието на нејзината дејност

3.1. Влијанието на делата на Оливера Јашар – Настева во збогатувањето, стабилизацијата и стандардизацијата на турските лексички елементи во македонскиот јазик

Големиот број научно-истражувачки трудови објавени во разновидни реномирани лингвистички списанија и зборници, докторската дисертација под наслов „Турските лексички елементи во македонскиот јазик“ (1962) и монографијата „Турските елементи во јазикот и стилот на македонската народна поезија“ (1987) на Оливера Јашар-Настева, се неодминливо четиво кога се обработуваат турските лексички елементи во македонскиот јазик. Таа е првиот лингвист во Македонија кој за свој научен интерес ги имал турските лексички елементи во македонскиот јазик во вистинска смисла на зборот – со сета нивна комплексност. Со своите дела влијаела на збогатувањето на македонскиот јазик со турските лексички елементи, но исто така и ги мотивирала и поттикнала другите лингвисти да почнат да ги проучуваат турцизмите во македонскиот јазик. Но факт е дека нејзините научни трудови и докторската дисертација долго време беа критериум и неодминливи дела при проучувањето на турцизмите, и на тој начин влијаеја на стабилизацијата и стандардизацијата на турските лексички елементи во македонскиот јазик.

Освен во овој поглед, научно-истражувачките трудови на Оливера Јашар-Настева влијаеја и на погледот и на ставот на многу лингвисти во Македонија во однос на

турцизмите во македонскиот јазик. Таа со своите дела успеа да осветли многу теми и области во однос на турските лексички елементи во македонскиот јазик, но исто така придонесе и да се надминат многу предрасуди во однос на нив. Ова најмногу се должи на нејзиниот хуман стил на презентирање на лингвистичкиот материјал и на аргументираните ставови поткрепени со типични и интересни примери.

3.2. Влијанието на дејноста на Оливера Јашар-Настева во збогатувањето, стабилизацијата и стандардизацијата на турските лексички елементи во македонскиот јазик

Оливера Јашар-Настева подеднакво била активна и влијателна во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност. Во својата дејност привлекувала внимание со својот начин на комуницирање. Колку што била богата со знаење, толку била едноставна, скромна и срдечна во комуникацијата, но никогаш не правела компромис за сметка на квалитетот. Познавањето на повеќе јазици (француски, италијански, турски, албански, романски, влашки, српскохрватски и пасивно сите словенски јазици) ѝ овозможувало во странство, на меѓународните научни собири, конференции и конгреси брзо да воспостави комуникација и контакти, а воедно рефератите да ги изложува на оној јазик кој е најсоодветен.

Оливера Јашар-Настева учествувала на разновидни научни собири, конференции и конгреси во земјава и во странство, пред сè со теми од областа на балканистиката и турските лексички елементи во македонскиот јазик, при што компаративно ги презентирала македонскиот и турскиот јазик и нивните меѓусебни влијанија, но воедно со овие изложувања го збогатувала турскиот лексички корпус во македонскиот јазик.

Посебно внимание привлекува нејзината дејност како професор, бидејќи денес нејзините студенти без исклучок ја помнат како одличен предавач. Уште во тие години кога компаративните и балканолошките студии беа во зачеток, таа своите студенти ги подготвувала за овие области и им давала визија што сè може да се проучи во областа на меѓујазичните контакти. Преку своите предавања на часовите и своите реферати на научните собири, конференции и конгреси влијаела на перцепцијата на слушателите за овие области и теми, но воедно влијаела на стандардизацијата и стабилизацијата на разновидните ставови кои често пати воведувале несигурност и забуна во лингвистичките кругови и во студиите кај студентите.

Посебно е важна нејзината дејност како редактор на многу важни трудови, пред сè лексиколошки, во кои се присутни и турските лексички елементи. Во последниве десет години се објавија бројни дела во кои се застапени и турцизмите, но во нив се забележуваат бројни грешки поради непознавањето на турскиот јазик, неконсултирање на специјалист за турцизми или поради несоодветен редактор. Оливера Јашар-Настева во

овој поглед со години беше консултирана и беше педантен и беспрекорен редактор на големите и важните дела кои се објавуваа во периодот додека можеше да работи. На овој начин не се остави простор големите дела кои најчесто се користат за извор, ексцерпција и цитирање да имаат грешки во однос на турцизмите. И оваа редакторска дејност на Оливера Јашар-Настева влијаела на стабилизацијата и стандардизацијата на турските лексички елементи во македонскиот јазик.

4. Заклучок

Оливера Јашар-Настева со целокупното свое творештво и дејност беше лингвист што преку науката се трудеше да влијае на предрасудите во нашата средина и во странство во однос на јазиците кои егзистираат на овие простори. Не случајно нејзиниот научен интерес е сконцентриран на балканистиката, каде што доаѓа до израз поврзаноста, убавината и меѓусебното влијание на сите јазици што се говорат на Балканот.⁶ Но при ова треба да се истакне дека во оваа нејзина научна определба таа имаше два столба во Блаже Конески и Божидар Настев, кои ја поддржуваа и следеа нејзината работа. Затоа, воопшто не е случајно што таа на најважните меѓународни конференции и конгреси настапуваше заедно со нив за балканистиката. Преку балканистиката тие достоинствено, научно и аргументирано го презентираа местото на македонскиот јазик и на турскиот јазик во Балканскиот јазичен сојуз, нивните меѓусебни влијанија, контакти и интерференции.

Ако тргнеме од поговорката дека „делата говорат за човекот“, очигледно е дека Оливера Јашар-Настева со своите две капитални дела „Турските лексички елементи во македонскиот јазик“ и „Турски елементи во јазикот и стилот на македонската народна поезија“ и со бројните научни трудови-студии за турцизмите во македонскиот јазик и литература, има голем придонес во збогатувањето, стабилизацијата и стандардизацијата на турските лексички елементи во македонскиот јазик.

На овој начин Оливера Јашар-Настева го исполни воедно долгот кон земјата во која живееше и работеше и кон своето потекло, а тоа причини таа да доживее голема почит за

⁶ Ова и акад. Милан Ѓурчинов го истакна во својот говор на Комеморативната седница: „...Научниот интерес на акад. Настева се концентрира во неколку области, но пред сè, тоа е областа на балканистиката, каде што нејзините научни остварувања се бездруго најголеми и најзначајни...“ Види: (2000). *Споменица посветена на Оливера Јашар-Настева, редовен член на Македонската академија на науките и уметностите*. МАНУ – Скопје, 10

своето дело и дејствување во Македонија и во Турција и пошироко во меѓународните лингвистички кругови.⁷

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Конески Блаже, Настева Јашар Оливера. (1966). *Македонски текстови 10-20 век*. Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература - Скопје
2. Настева Јашар Оливера. (1987). *Турските елементи во јазикот и стилот на македонската народна поезија*. МАНУ – Скопје
3. Настева Јашар Оливера. (2001). *Турските лексички елементи во македонскиот јазик*. Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје
4. (2000). *Споменица посветена на Оливера Јашар-Настева, редовен член на Македонската академија на науките и уметностите*. МАНУ – Скопје, 15-16
5. (1996). *Монографија, 50 години Филолошки факултет 1946-1996*. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје
6. (2006). *Монографија, 60 години Филолошки факултет „Блаже Конески“ 1946-2006*. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје
7. Гајдова, Убавка. (2001). Што има ново-ветво (Ne Var Eski Yeni) во македонската лингвистичка литература – Турските лексички елементи во македонскиот јазик од акад. Оливера Јашар – Настева. *Литературен збор*, XLVIII (3-4), 129-130
8. Тантуровска Ѓоргиевска Лидија. (2002). Добрата книга не губи вредност (Оливера Јашар Настева, Турските лексички елементи во македонскиот јазик). *Македонски јазик*, LIII (1), 139.

Леонтиќ, Марија. (2012). Придонесот на Оливера Јашар-Настева во збогатувањето, стабилизацијата и стандардизацијата на турските лексички елементи во македонскиот јазик. Зборник на трудови од научниот собир под наслов „Придонесот на македонските лингвисти во стабилизацијата и во стандардизацијата на јазичната норма на македонскиот јазик“, во Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“, 11-12 мај 2001, Скопје, 77-86; ISBN 978-608-220-018-7, УДК 811.512.161:811.163.3’373.45

⁷ И нејзината сестра Лидија Кумбараци-Богоевиќ ја има истата определба. Доказ за тоа е нејзиното капитално дело „Османлиските споменици во Скопје“ објавено во 1998 година од страна на Исламската заедница на Р. Македонија

Лектура: проф. д-р Симон Саздов